

De stiel van de preventieve gezinsondersteuning

“Zo tussen de plooien”

dr. Noens Philippe

Kenniscentrum Gezinswetenschappen

philippe.noens@odisee.be

Inleiding

Een *stielman* is iemand die bedreven in iets is, kundig is. Een vakman.
Bv. een loodgieter, dakwerker, metser (uit Van Dale)

Inleiding

Waar komt de stiel van de preventieve gezinsondersteuner dan op neer?

Geen evidente vraag

Waarom niet?

Sector is breed en divers ...

... en dit publiek is het waarschijnlijk ook

Inleiding

Preventieve gezinsondersteuning volgens A.I.:

Inleiding

Vanwaar jouw keuze voor deze afbeelding?

*“Ik koos voor deze afbeelding omdat het zich in de **thuiscontext** afspeelt. De setting is een woonkamer, geen kantoor. Dat benadrukt nabijheid.”*

*“De afbeelding toont ook het **gezin als geheel**, niet enkel ‘de ouder als cliënt’.”*

Inleiding

Maar deze afbeelding:

Versterkt ook het **opvoedkundig beeld** dat moeders horen zorg te dragen voor kinderen (cf. vaderperspectief ontbreekt)

Versterkt ook het beeld dat **gezinsondersteuning** 'vrouwenwerk' is

Toont een ondersteuner die vooral aan het praten is. Wat de nadruk legt op **verbale ondersteuning**. Terwijl preventieve gezinsondersteuning veelal samen zijn, samen doen, samen spelen, samen (weg)gaan, inhoudt.

Gaat uit van een **impliciete middenklasse-norm**, met een thuisomgeving die ordelijk, ruim en verzorgd oogt

OVER PREVENTIE

OVER PREVENTIE

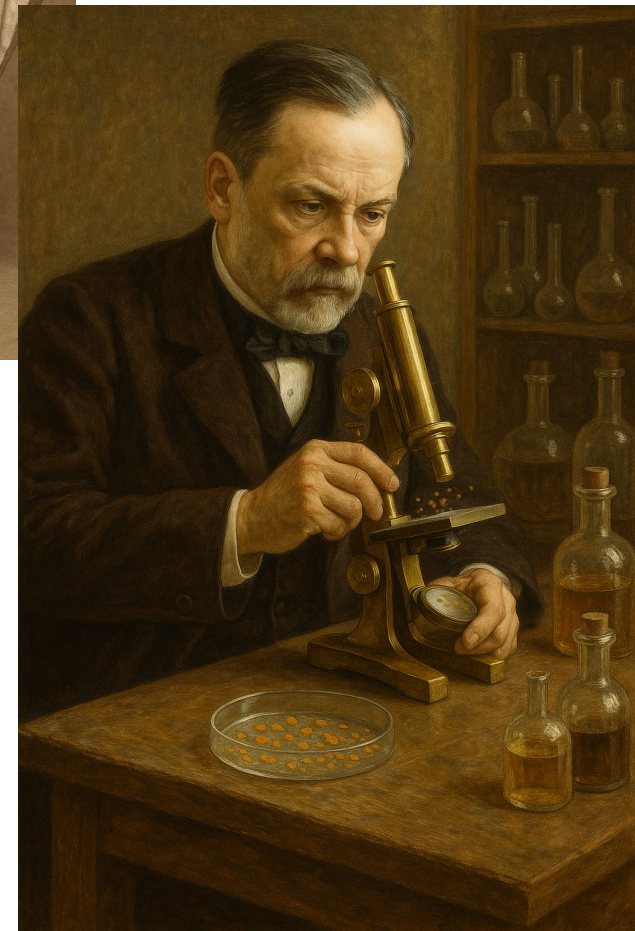
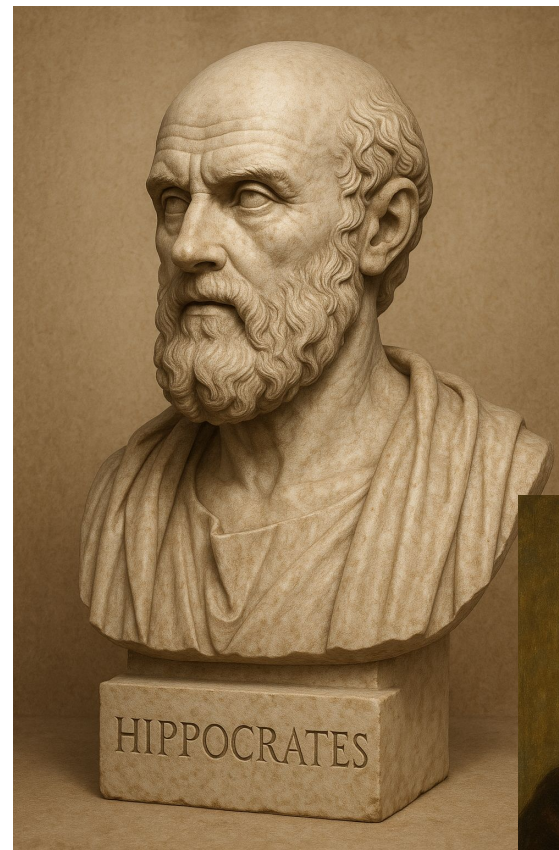
Een weloverwogen partnerkeuze
voorkomt later veel problemen

Preventie: oorsprong in de medische wereld

In de gezondheidszorg is preventie al sinds lange tijd een kernbegrip.

Hippocrates (ca. 460 v.Chr.) sprak al over het belang van een gezonde levensstijl om ziekten te voorkomen.

Presentie als preventie

*“Kan er niet meer preventief gewerkt worden? Zouden we niet als vrijwilliger in een gezin waar stress is, kunnen gaan helpen, de ouders wat ontlasten met de bedoeling extreme reacties tegenover de kinderen te voorkomen? Je kan zoveel doen door **eenvoudig aanwezig te zijn** en het gevoel te geven: je staat er niet alleen voor.”*

- stichters van Domo vzw Lieve Devos en Adèle Picard
(in Schaubroeck, 2016, p. 21)

Maar: de wijzen zullen de koning wellicht niet louter adviseren over *‘het voorkomen van problemen’* maar het ook hebben over:

- ▣ *de condities voor een goed huwelijk*
- ▣ *economische belangen die meespelen*
- ▣ *gekende degelijke huwelijkskandidaten en hun ‘prinselijke’ eigenschappen*
- ▣ *...*

De wijzen brengen het belang van **randvoorwaarden** binnen

“The problems of many families will ... only be solved by changes in the basic features of the infrastructure of society. No amount of counselling, early childhood curricula, or home visits will take the place of jobs that provide decent incomes, affordable housing, appropriate health care, optimal family configurations or integrated neighbourhoods where children encounter positive role models.”

Zigler, 1992, p. xiii

Van *praten over* naar *praten met*

Hermanns, Öry & Schrijvers (2005):

- Goed aansluiten bij **de wijze waarop ouders, kinderen en jongeren hun problemen ervaren**
- Gericht op het **beter grip krijgen** op het eigen leven
- **Beschikbaar zijn** in de leefsituatie van ouders, kinderen en jongeren
- Werkt met, samen door ouders, kinderen en jongeren, **overeengekomen concrete doelen**
- **Sociale omgeving** rond ouders, kinderen en jongeren activeren

OVER ONDERSTEUNING

There was no 'One, two, three, and away,' but they began running when they liked, and left off when they liked, so that it was not easy to know when the race was over. However, when they had been running half an hour or so, and were quite dry again, the Dodo suddenly called out 'The race is over!' and they all crowded round it, panting, and asking, 'But who has won?'

“Everybody has won, and all must have prizes.”

(Lewis Carroll, Alice in Wonderland, the Caucus-race)

Interessant, want verwijst alvast naar

- **Ongedwongenheid** (cf. vrije keuze van beide partijen om te beginnen)
- Moeilijkheid om **efficiëntie** te meten (“wie is er nu gewonnen?”)

Rosenzweig (1936): het 'Dodo Bird Verdict'

"Relatie tussen persoon en ondersteuner is de belangrijkste factor"

- Rosenzweig stelde dat alle ondersteuning ongeveer even effectief is (methode zorgt voor 15% variatie in uitkomsten).
- De kwaliteit van de *relatie tussen ondersteuner en gezin* is evenwel doorslaggevend (cf. 'de klik').

Kenmerken van de relatie:

- Beschikbaar
- Betrouwbaar
- Bescheiden
- Behartigen
- ...

Naar een kwaliteitsvolle impactmeting van mobiele gezinsondersteuning

Vrijwilligersorganisaties zoals **Homestart**, **De Katrol**, **StapSteen** en **Le Petit Vélo Jaune** bieden laagdrempelige en gratis ondersteuning aan zwangeren en aan gezinnen met jonge kinderen in kwetsbare situaties. In Mechelen is er het project **OPkomst** waarin een multidisciplinair team aanstaande ouders ondersteunt tot het kind 6 maanden is.

Deze organisaties stellen zich de vraag: **Wat is de impact van deze begeleiding?** Hoe kun je deze ondersteuning aan huis kwaliteitsvol en nauwkeurig meten?

Relatie is evidence-based, maar 'evidentie' zit niet louter bij wetenschap

*“Soms vraag ik me af of ik niet te weinig ambities heb voor dat gezin. Maar dan denk ik weer dat **juist die afwezigheid van druk** om per se resultaten te halen onze relatie zo uniek maakt en dat deze relatie anderzijds zo toch ergens resultaten heeft, zo tussen de plooien.”*

(Schaubroeck, p 2016, p. 58)

Geraadpleegde literatuur

Hermanns, J., Öry, F., & Schrijvers, G. (2005). *Helpen bij opgroeien en opvoeden: eerder, sneller en beter. Een advies over vroegtijdige signalering en interventies bij opvoed- en opgroei problemen*. Julius Centrum.

Rosenzweig, S. (1936). Some implicit common factors in diverse methods of psychotherapy. *American Journal of Orthopsychiatry*, 6(3), 412–415.

Schaubroeck, E. (2019). *Gewone helden: Over mensen in de frontlinie van de hulpverlening*. Epo.

Zigler, E. (1992). Foreword. In S. J. Meisels & J. P. Shonkoff (Eds.), *Handbook of early childhood intervention* (pp. xi–xv). Cambridge University Press.